

"Evet, Kur'ân Arşı ferş ile bağlamış bir zincir, bir hablullahtır; câzibe-i umumiyyeden ziyade zemini muhafaza ediyor." Bu konuyu izah eder misiniz? Kur'an-ı Kerim tüm kainatı ihata etmiyor mu?

Arş kavramı maddi ve manevi, şehadet ve gaybi bütün mahlukatı ve alemleri içine alan ve kuşatan genel bir çerçevedir. Yani arş denildiği zaman, kainat da içine girer, cennet cehennem de içine girer. **Arş ve kürsi**, ikisi de kainat gibi mahluklardır. Kainat, yani içinde yaşadığımız maddi alem, hadisin ifadesi ile, arşın yanında, kum sahrasına atılmış bir at nalı gibi kalır.

Üstad Hazretleri arş hakkında şunları söylüyor:

"Bu kaide, Arş ile kevn hakkında da tatbik edilir. Şöyle ki: Arş Zahir, Bâtın, Evvel, Âhir isimlerinin halita ve karışığıdır. Bu halitada dahil olan ism-i Zahir itibarıyla, Arş, mülk, kevn melekût olur. İsm-i Bâtın itibarıyla, Arş, melekût, kevn mülk olur. Demek, Arşa ism-i Zahir nazarıyla bakılırsa, kendisi zarf, kevn de mazruf olur. İsm-i Bâtın gözüyle bakılırsa, kendisi mazruf, kevn zarf olur. Ve keza, ism-i Evvel itibarıyla, **وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَا** âyetinin işaret ettiği kevnin bidayetini içine alıyor. Ve ismi Âhir itibarıyla, **سَفْفُ الْجَنَّةِ عَرْشُ الرَّحْمٰنِ** hadîs-i şerifinin ima ettiği kevnin nihayetini içine alıyor. Demek, Arş öyle bir halitadır ki, şu dört isimden aldığı hisselerle kevn ve vücudun sağını solunu, üstünü ve altını ihata etmiş olur."(1)

Ferş: Kelime olarak yeryüzü ve küremiz demektir. Arşın ferşe bağlanması maddi ve hilkat açısından değil, manevi ve rütbe açısındandır. Yani yeryüzü manasında olan **ferş**, mahlukatın halifesi konumunda olan insanın meskeni ve beşiği olduğu için, bütün kevnîyat ve arş yeryüzüne manen hizmetçi ve hadim oluyor. Bütün felekleri ve arşları bir insan gibi hayal edecek olursak, **ferş**, yani küremiz bu insanın kalbi ve ruhu hükmündedir. Nasıl insanın cesedi ruha bağlı yaşıyorsa, tabiri yerinde ise arş ve kürsi de ferşe, yani küremize, dolayısı ile insana bağlanmış ve onunla berhayattır.

Kur'an ise arş ile ferş arasında bir köprü, bir adaptör, bir iletişim vasıtasıdır. Şayet Kur'an olmasa, ferşteki bir insan, arşın içine aldığı sair alemler hakkında bir malumat, bir fikir sahibi olamaz.

Mesela, kabrin arkasında ne var ne yok, bunu dünyadaki insan bilemiyor. O gaybi ve

---

arşı alemlerden ancak o alemleri gören ve kuşatan Kur'an haber verebilir. Arş ile ferşi tanıştıran ve birbiri ile diyalog haline geçiren yegane vesile Kur'an dır.

(1) bk. [Mesnevi-i Nuriye, Hubab.](#)